

Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi

Evaluation of the knowledge levels of university students about sexually transmitted diseases

Diğdem M. Siyez, Ender Siyez²

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İzmir;

¹Buca Seyfi Demirsoy Devlet Hastanesi Üroloji Kliniği, İzmir.

Özet

Amaç: Üniversite öğrencilerinin cinsel temasla bulaşan hastalıklarla (CTBH) ilgili bilgi düzeyleri araştırıldı ve öğrencilerin bilgi düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelendi.

Gereç ve yöntem: Betimsel nitelikte olan araştırmanın örneklemini Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 330 öğrenci (207 kadın, 123 erkek) oluşturdu. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve 36 sorudan oluşan Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar ile İlgili Bilgi Testi (CTBH Bilgi Testi) ile toplandı.

Bulgular: Öğrencilerin %27'si (n=89) cinsel ilişkide bulunduklarını belirtti. Bunların %45'i (n=40) son bir yıl içinde sadece bir kişi ile beraber olduğunu, %69.7'si (n=62) cinsel ilişki sırasında bir korunma yöntemi kullandığını belirtti. Öğrencilerin çoğunluğunun lisede (%65.8) ve üniversitede (%84.9) cinsel sağlık ile ilgili eğitim almadıkları görüldü. CTBH Bilgi Testi'nde öğrencilerin doğru yanıt sayıları 9-34 arasında değişmekteydi. Doğru yanıt ortalaması 25.00 (SS: 5.09), yanlış yanıt ortalaması 3.04 (SS: 2.24) ve "bilmiyorum" yanıtlarının ortalaması 10.15 (SS: 6.11) bulundu. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre (t= 2.47, p<0.05), cinsel ilişkide bulunanların bulunmayanlara göre (t=3.83, p<0.001), cinsel ilişki sırasında herhangi bir korunma yöntemi kullananların kullanmayanlara göre (t=3.21, p<0.01) ve lisede cinsel sağlık eğitimi alanların almayanlara göre (t=2.10, p<0.05) doğru yanıt ortalamaları daha yüksek idi.

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin CTBH'lere ilişkin orta düzeyde bilgi sahibi olduğu ve konu ile ilgili bilmedikleri şeylerin yanlış bildiklerinden daha fazla olduğu belirlendi. Üniversite öğrencilerinin CTBH'ler hakkında bilgi düzeylerinin artırılması ve öğrencilerde CTBH görülme sıklığının azaltılması/önlenmesi için cinsel sağlık eğitiminin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Sağlık bilgisi, davranış ve uygulaması; anket; cinsel yolla bulaşan hastalıklar; öğrenci; üniversite.

Abstract

Objective: The purpose of this study was to determine the knowledge levels of university students about sexually transmitted diseases (STD) and differences in knowledge levels in relation to sociodemographic variables.

Materials and methods: This descriptive study was carried out among 330 students (207 females, 123 males) of Buca Education Faculty of Dokuz Eylül University, İzmir. Data were collected using an information form designed by the authors and a 36-item Knowledge Test for Sexually Transmitted Diseases adapted from the 40-item STI/HIV Pre-test.

Results: The frequency of having at least one sexual intercourse was 27% (n=89). Of these, 45% (n=40) reported sexual intercourse with the same partner within the past year, and 69.7% (n=62) reported contraceptive use during sexual intercourse. The majority of the students did not receive sexual health education during high school (65.8%) and university (84.9%). The number of correct responses in the Knowledge Test for STDs ranged from 3 to 34. The mean scores for correct, incorrect, and "don't know" answers were 25.00±5.09, 3.04±2.24, and 10.15±6.11, respectively. It was found that male sex (t=2.47, p<0.05), having a history of sexual intercourse (t=3.83, p<0.001), the use of a contraceptive method (t=3.21, p<0.01), and having sexual health education during high school (t=2.10, p<0.05) were significantly associated with higher knowledge levels about STDs.

Conclusion: Our data showed that university students had a moderate level of knowledge about STDs, and that their levels of lack of knowledge were greater than levels of incorrect knowledge. We suggest that the knowledge levels of university students about STDs be increased and sexual health education programs be implemented in order to reduce or prevent the incidence of STDs.

Key words: Health knowledge, attitudes, practice; questionnaires; sexually transmitted diseases; students; universities.

Cinsel temasla bulaşan hastalıkların (CTBH) başlıca bulaşma yolu korunmasız cinsel ilişkidir; bununla birlikte, bu hastalıklar gebelik sırasında anneden bebeğe geçebilmekte veya kan ürünlerinin transfüzyonu sırasında ya da bu ürünlerle temas ile de bulaşma gerçekleşebilmektedir. Bu hastalıkların görülme sıklığının yıldan yıla artması, CTBH'lerin toplum sağlığı açısından da ele alınmasını gerekli kılmaktadır.^[1] Amerika Birleşik Devletleri'nde 1983-2003 yılları arasında 920 binden fazla kişiye HIV tanısı konmuş ve 520 binden fazla kişi HIV/AIDS komplikasyonu nedeniyle ölmüştür.^[2] Diğer yandan, klamidy, trikomonas gibi HIV/AIDS'e göre çok daha yaygın görülen ve bireylerin sağlığını olumsuz etkileyen pek çok CTBH etkeni vardır. Örneğin, tedavi edilmemesi durumunda, Klamidy göz enfeksiyonları ve infertiliteye yol açabilmektedir.^[3]

Erken yaşta cinsel ilişkide bulunmak, çekeşli olmak, özel cinsel tercihlerin olması, paralı cinsel ilişki kuranlarla beraber olmak ya da onlarla ilişki kuranlar ile beraber olmak, kondom kullanmamak CTBH'ye ilişkin risk faktörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca, bekar olmak, genç olmak ya da büyük şehirlerde yaşamak gibi bazı sosyo-demografik özelliklerin de CTBH'ye yakalanma riski ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.^[1] Bu nedenle, üniversite öğrencileri, risk grubu olarak kabul edilebilir. Kanada'da 1990 yılında yapılan bir araştırmada, üniversiteye geldikten itibaren gençlerin yaklaşık %85'inin cinsel partneri olduğu ve %5.8'inin en az bir kez CTBH geçirdiği belirlenmiştir.^[4] Üniversite öğrencilerinin CTBH'lere ilişkin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesinin önemli olduğuna inanılmaktadır. Ülkemizde yapılan araştırmalar üniversite öğrencilerinin CTBH'ler konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığını göstermektedir.^[5,6] Araştırmacılar tarafından geliştirilen farklı anketlerin kullanıldığı bu çalışmalarda, çoğunlukla öğrencilerden bildikleri cinsel yolla bulaşan hastalıkların isimlerini yazmaları ya da işaretlemeleri, cinsel sağlık ile ilgili bilgileri daha çok nereden edindikleri, hastalıkların bulgularının neler olduğunu işaretlemeleri istenirken, risk grubunda olan gençlerin kimler olduğunu, CYBH'lerin bulaşma yollarının ve hastalığın tedavi edilmemesinin nelere yol açtığını değerlendiren çalışmaların sayısı görece azdır. Ayrıca, bu kapsamda yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu, genel olarak CTBH'leri değil, özellikle HIV/AIDS'in değerlendirilmesine yönelik olarak planlanmıştır.^[7-10] Cinsel temasla bulaşan hastalıklar, bireylerin sağlık düzeylerine, üretkenliklerine zarar vererek, yaşam standartlarının düşmesine, dolayısıyla toplumun sağ-

lığının bozulmasına neden olmaktadır. Korunmanın tedaviden daha kolay ve maliyetinin daha az olduğu düşünüldüğünde, bireylerin konuya ilişkin farkındalık düzeylerinin yüksek olması oldukça önemlidir.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlandı ve öğrencilerin bilgi düzeylerinin yaş, cinsiyet, cinsel ilişkide bulunup bulunmama ve cinsel sağlık ile ilgili eğitim alıp almama değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelendi.

Gereç ve yöntem

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturdu. Örneklem grubunun belirlenmesinde, olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinden biri olan basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanıldı. Basit tesadüfi örnekleme için, fakültede yer alan bölümler ve sınıfları içeren bir liste oluşturuldu. Bu bölümler arasındaki seçim ise rastgele sayılar tablosu kullanılarak yapıldı.^[11] Araştırma için, sekiz farklı bölümden 330 öğrenciye (207 kadın, 123 erkek) anket uygulandı. Ankete katılanların 77'si (%23.3) birinci sınıf, 73'ü (%22.1) ikinci sınıf, 67'si (%20.3) üçüncü sınıf, 113'ü (%34.2) son sınıf öğrencisiydi.

Veri toplama araçları

Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar ile İlgili Bilgi Testi. Özgün adı *STI/HIV Pre-test* olan Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar ile İlgili Bilgi Testi (CTBH Bilgi Testi), Kanada'da okullarda verilen cinsel sağlık eğitimi kapsamında öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrasındaki bilgi düzeylerini değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır.^[12] Kırk maddelik bilgi testi, araştırmacılar tarafından Türkçeye uyarlanmış ve ülkemiz koşullarına ve Türk öğrenciler için uygun bulunmayan dört maddesi çıkarılarak 36 maddeye düşürülmüştür. Testin Türkçeye uyarlanması sürecinde geri çevirme (back translation) yönteminden yararlanıldı. Geri çevirme sürecinde Brislin'in klasik geri çevirme modelindeki adımlar izlendi.^[13] Buna göre, ilk olarak orijinal form Türkçeye çevrildi, ardından da Türkçeye çevrilen form iki farklı uzman tarafından İngilizceye çevrildi. Son olarak da orijinal form ile Türkçeden İngilizceye çevrilen form karşılaştırılarak iki formun benzeştiği belirlendi.

CTBH Bilgi Testi'nde öğrencilerin, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile ilgili bilgi düzeylerinin değerlendirildiği 36 soru yer almaktadır. Sorular, "Doğru", "Yanlış" ve "Bilmiyorum" şeklinde yanıtlanmakta-

dır. Bu örneklem grubu için anketin KR-21 güvenirlik katsayısı 0.82 bulundu.

Kişisel Bilgi Formu. Araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunda cinsiyet, sınıf düzeyi, cinsel ilişkide bulunup bulunmama, cinsel ilişki sırasında korunma yönteminin kullanılıp kullanılmaması ve lise veya üniversitede cinsel sağlık ile ilgili herhangi bir eğitim alınıp alınmaması ile ilgili bilgilere yer verildi.

Verilerin toplanması

Araştırmada kullanılan CTBH Bilgi Testi ile kişisel bilgi formu, 2007-2008 bahar yarıyılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde farklı alanlarda öğrenim gören öğretmen adaylarına ilk yazar tarafından ders saatlerinde uygulandı. Uygulama yapılan sınıflara araştırmanın amacı açıklandı ve ölçeği doldurmanın bir zorunluluk olmadığı belirtildi. Sınıflardaki bütün öğrenciler ankete gönüllü olarak katıldı. Ölçeklerin tamamlanması yaklaşık 30 dakika sürdü. Araştırma kapsamında öğrencilerin kendilerini rahatlıkla ifade edebilmeleri için, öğrencilerden ad ve soyadlarını belirtmeleri istenmedi. Uygulamanın tamamlanmasının ardından öğrencilere CTBH Bilgi Testi'ndeki ifadeler hakkında ayrıntılı bilgi verildi. Böylelikle, öğrencilerin bu konudaki bilgi eksikliklerinin uygulamanın hemen ardından giderilmesi amaçlandı.

Verilerin analizi

Araştırma kapsamında ele alınan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve CTBH Bilgi Testi ile ilgili bulgular yüzdelik dağılımları hesaplanarak belirlendi. Ardından, araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin sorulara verdikleri doğru yanıt, yanlış yanıt ve bilmiyorum yanıtlarının puan ortalamaları hesaplandı ve öğrencilerin doğru yanıt ortalamalarının öğrencilerin cinsiyet, yaş, cinsel ilişkide bulunup bulunmama ve cinsel sağlık ile ilgili eğitim alıp almama değişkenleri yönünden farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile değerlendirildi. Verilerin analizinde SPSS 11.0 paket programından yararlanıldı ve araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alındı.

Bulgular

Örneklem grubu ile ilgili tanıtıcı bulgular

Kişisel bilgi formunda öğrencilere, cinsel ilişkide bulunup bulunmadıkları, son bir yıl içinde kaç kişi ile birlikte oldukları ve cinsel temas sırasında herhangi bir korunma yöntemi kullanıp kullanmadıkları, lise ve üniversitede cinsel sağlık ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıklarına ilişkin sorular soruldu.

Tablo 1. Örneklem grubunu tanıtıcı veriler

	Sayı	Yüzde
Son bir yıl içinde cinsel ilişkide bulunma (n=330)		
Evet	89	27.0
Hayır	241	73.0
Son bir yıl içinde cinsel ilişkide bulunulan kişi sayısı (n=89)		
1 kişi	40	45.0
2-4 kişi	29	32.6
5-10 kişi	20	22.5
Son bir yıl içinde korunma yöntemi kullanımı (n=89)		
Evet	62	69.7
Hayır	27	30.3
Cinsel temas sırasında en sık kullanılan korunma yöntemi (n=62)		
Prezervatif	40	64.5
Doğum kontrol hapı	5	8.1
Dışarı boşalma	17	27.4
Lisede cinsel sağlık ile ilgili bir eğitim alma (n=330)		
Evet	113	34.2
Hayır	217	65.8
Üniversitede cinsel sağlık ile ilgili bir eğitim alma (n=330)		
Evet	50	15.2
Hayır	280	84.9

Bu bilgilere ilişkin bulgular Tablo 1'de sunuldu. Araştırmaya katılan gençlerin %27'si (n=89) cinsel ilişkide bulunduklarını belirtti. Cinsel ilişkide bulunanların %28.1'ini (n=25) kızlar, %71.9'unu (n=64) erkekler oluşturmaktaydı. Cinsel ilişkide bulunanların %45'i (n=40) son bir yıl içinde sadece bir kişi ile beraber olduğunu belirtirken, %69.7'si (n=62) cinsel ilişki sırasında kendilerinin veya partnerlerinin herhangi bir korunma yöntemi kullandığını belirtti. Cinsel temas sırasında en yaygın kullanılan korunma yöntemi prezervatif (%64.5) idi. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin %65.8'inin lisede, %84.9'unun üniversitede cinsel sağlık ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları görüldü.

CTBH Bilgi Testi'ne ilişkin bulgular

CTBH Bilgi Testi'nden alınabilecek en yüksek puan 36'dır. Öğrencilerin doğru yanıt sayılarının 9-34 arasında değiştiği görüldü. Ankette doğru yanıt ortalaması 25.00 (SS: 5.09), yanlış yanıt ortalaması 3.04 (SS: 2.24) ve "bilmiyorum" yanıtlarının ortalaması ise 10.15 (SS: 6.11) bulundu.

Öğrencilerin, CTBH Bilgi Testi'ne ilişkin doğru yanıt yüzdeleri Tablo 2'de sunuldu. Öğrencilerin çok büyük çoğunluğu (%95.8) cinsel yolla bula-

Tablo 2. Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar ile İlgili Bilgi Testi'ne ilişkin doğru yanıt yüzdeleri

İfadeler	Sayı	Yüzde
1 Kapı kolundan, klozetten veya musluktan cinsel yolla bulaşan bir hastalığa veya HIV/AIDS'e yakalanabilirsin.	192	58.2
2 İstatistikler cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanan kişilerin büyük çoğunluğunun genç veya genç yetişkin olduğunu göstermektedir.	222	67.3
3 Sadece frengi ve bel soğukluğu en ciddi cinsel yolla bulaşan hastalıklar arasında yer almaktadır.	194	58.8
4 Cinsel yolla bulaşan hastalıkların belirtileri her zaman fark edilmeyebilir.	226	68.5
5 Cinsel yolla bulaşan hastalıkların belirtisi ortadan kalktığında bir doktora gitmenize gerek yoktur.	311	94.2
6 Belli bir zaman içerisinde yalnız bir cinsel yolla bulaşan hastalığa yakalanabilirsiniz.	157	47.6
7 Cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riskini azaltabilmek için yapabileceğiniz birşeyler vardır.	316	95.8
8 Cinsel yolla bulaşan bir hastalığın tedavi edilebilmesi için 18 yaş ve üzerinde olmanız gerekir.	224	67.9
9 Bir kez cinsel yolla bulaşan bir hastalığa yakalandıysan aynı hastalığa tekrar yakalanmazsın.	236	71.5
10 İlk kez cinsel ilişkide bulunduğunda cinsel yolla bulaşan bir hastalığa yakalanmazsın.	270	81.8
11 Eğer cinsel yolla bulaşan bir hastalığın tedavisini görüyorsan cinsel ilişkide bulunduğunuz kişilerin ismini bildirmeniz gerekir.	157	47.6
12 Cinsel yolla bulaşan bir hastalığı tedavi ettirmeniz için ebeveynlerinizin iznine ihtiyacınız yoktur.	40	12.1
13 Her zaman bir kişinin genital organına bakarak onun cinsel yolla bulaşan bir hastalığa sahip olup olmadığını söyleyebiliriz.	264	80.0
14 Cinsel yolla bulaşan hastalıkların tedavi edilmemesi kısırlığa neden olabilir.	83	25.2
15 Temiz ve titiz insanlar cinsel yolla bulaşan bir hastalığa yakalanmazlar.	268	81.2
16 Cinsel perhizi tercih eden insanlar cinsel yolla bulaşan hastalıklara kesin olarak yakalanmazlar.	186	56.4
17 Cinsel yolla bulaşan hastalıkların bazıları kolaylıkla tedavi edilebilir.	182	55.2
18 Cinsel yolla bulaşan hastalıkların hepsi tedavi edilip iyileştirilebilir.	185	56.1
19 Prezervatif (kondom) cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmada etkiliği yüksek bir yöntemdir.	260	78.8
20 Sadece cinsel yaşamı aktif olan yetişkinler cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanabilirler.	225	68.2
21 Sadece eşcinsel erkekler HIV/AIDS'e yakalanır.	284	86.1
22 Cinsel yolla bulaşan hastalıklar bebeğin görme engelli doğmasına neden olabilir.	55	16.7
23 AIDS'li bir kişiye dokunarak HIV/AIDS hastalığına yakalanabilirsiniz.	275	83.3
24 Herhangi bir kimse cinsel yolla bulaşan bir hastalığa yakalanabilir.	180	54.6
25 Cinsel açıdan tek partneri olan bir kişinin cinsel yolla bulaşan hastalığa yakalanma riski daha azdır.	260	78.8
26 Eğer birden fazla partneriniz varsa cinsel yolla bulaşan bir hastalığa yakalanma riskiniz artar.	284	86.1
27 Başka birisinin iğnesini kullanırsanız cinsel yolla bulaşan bir hastalığa yakalanabilirsiniz.	238	72.1
28 Dövme ya da piercing yaptırmak her zaman güvenlidir.	298	90.3
29 Cinsel yolla bulaşan hastalıklar sadece cinsel ilişki yolu ile geçer.	223	67.6
30 Herpes virüsü uçuklara neden olur.	43	13.0
31 Cinsel ilişkinin erken yaşlarda başlaması genital siğiller riskini artırırken birden fazla partnerin olması kadınlarda serviks kanseri riskini artırmaktadır.	83	25.2
32 Genital akıntılar kadınlar için normal bir durumdur.	168	50.9
33 Doğum kontrol hapları cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı koruyucu etkiye sahiptir.	176	53.3
34 Eğer partnerinizi tanıyorsanız cinsel yolla bulaşan bir hastalığa asla yakalanmazsınız.	233	70.6
35 Cinsel yaşamı aktif olan kadınlar düzenli olarak doktora gitmeli ve simir testi yaptırmalıdır.	232	70.3
36 Eğer cinsel yolla bulaşan hastalığa bir bakteri neden olduysa bu hastalık tedavi edilemez.	117	35.5

şan hastalıklara yakalanma riskini azaltabilmek için yapabilecekleri bir şey olduğunu kabul etmekteydi. Yine öğrencilerin %80'inden fazlası "cinsel yolla bulaşan hastalıkların belirtisi ortadan kalksa bile bir hekime gidilmesi gerektiğini", "ilk kez cinsel ilişkide bulunulduğunda da cinsel yolla bulaşan bir hastalığa yakalanılabileceğini", "temiz ve titiz insanların da cinsel yolla bulaşan bir hastalığı yakalanabileceğini", "sadece eşcinsel erkeklerin HIV/AIDS'e yakalanmadığını", "AIDS'li bir kişiye dokunarak HIV/AIDS hastalığına yakalanmayacaklarını", "birden fazla partner olması durumunda cinsel yolla bulaşan hastalığa yakalanma riskinin arttığını", "dövme ya da

piercing yaptırmanın her zaman güvenli olmayabileceğini" doğru olarak yanıtlamışlardı.

Bununla birlikte, "cinsel yolla bulaşan bir hastalığı tedavi ettirmek için ebeveynlerin iznine ihtiyacı olmadığı" ve "cinsel yolla bulaşan hastalıkların bebeğin görme engelli doğmasına neden olabileceği" ile ilgili ifadelerle doğru yanıt oranının oldukça düşük olduğu (sırasıyla %12.1 ve %16.7) gözlemlendi.

Üniversite öğrencilerinin CTBH'ler hakkındaki doğru yanıt ortalamalarının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tablo 3'te gösterildi. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre (t=

Tablo 3. Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar ile İlgili Bilgi Testi'ne ilişkin bilgi düzeyinin sosyo-demografik değişkenlere göre dağılımı

		Sayı	Ort.±SS	t	p
Cinsiyet	Kız	207	24.5±5.2	2.47	<0.05
	Erkek	123	25.9±4.7		
Cinsel ilişkide bulunma	Evet	89	26.7±4.0	3.83	<0.001
	Hayır	241	24.4±5.3		
Cinsel ilişki sırasında korunma yöntemi kullanma	Evet	62	27.4±3.6	3.21	<0.01
	Hayır	27	24.3±5.2		
Lisede cinsel sağlık ile ilgili bir eğitim alma	Evet	113	25.8±4.6	2.11	<0.05
	Hayır	217	24.6±5.3		
Üniversitede cinsel sağlık ile ilgili bir eğitim alma	Evet	50	25.9±4.6	1.38	>0.05
	Hayır	280	24.8±5.1		

2.47, $p<0.05$), cinsel ilişkide bulunanların cinsel ilişkide bulunmayanlara göre ($t=3.83$, $p<0.001$), cinsel ilişki sırasında herhangi bir korunma yöntemi kullananların kullanmayanlara göre ($t=3.21$, $p<0.01$) ve lisede cinsel sağlık eğitimi alanların eğitim almayanlara göre ($t=2.10$, $p<0.05$) doğru yanıt ortalamalarının daha yüksek olduğu görüldü.

Tartışma

Üniversite öğrencilerinin cinsel davranışlarına yönelik verileri incelendiğinde, öğrencilerin %27'sinin cinsel ilişkide bulunduğu ve cinsel ilişkide bulunanların %28.1'ini kızların, %71.9'unu ise erkeklerin oluşturduğu belirlenmiştir. Ülkemizde yapılan farklı çalışmalarda üniversite öğrencilerinde cinsel ilişkide bulunma sıklığının %16 ile %24 arasında değiştiği görülmektedir.^[5,14] Araştırmamızda elde edilen oranlar da ilgili yazınla paralellik göstermektedir. Benzer şekilde, ülkemizde yapılan pek çok çalışma evlilik öncesinde erkeklerin kızlara göre daha fazla cinsel ilişkide bulunduğunu göstermektedir. Araştırmamızda kızların cinsel ilişkide bulunma oranı %28.1 olarak belirlenirken, Mersin üniversitesi son sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada bu oran %19.4,^[15] İzmir'de üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ise %36.4 bulunmuştur.^[16] Bu farklılıklar, örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklanabileceği gibi, anketlerdeki yalancı pozitif ve yalancı negatif yanıtlardan da kaynaklanabilir. Bu nedenle, ülke genelinde düzenli aralıklara uygulanacak anketlerin (Youth Behavior Survey, vb.) daha gerçekçi veriler ortaya koyabileceği düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin genel olarak CTBH hakkında bilgi sahibi olduğunu, ancak halihazırda fikir sahibi olmadığı alanlar olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, öğrencilerin %35'i doğum

kontrol haplarının CTBH'lere karşı koruyucu etkisi olup olmadığını, %52'si CTBH'lerin kısırlığa neden olabileceğini, %66'sı ise CTBH'lerin bebeğin görme engelli doğmasına neden olabileceğini bilmediklerini belirtmişlerdir. Kaymak ve ark.^[17] tarafından yapılan bir çalışmada da üniversite öğrencileri arasında doğum kontrol haplarının CTBH'lere karşı koruyucu olabileceğini düşünenler bulunmaktadır. Sonuç olarak, bu araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda orta düzeyde bilgi sahibi olduğu ve CTBH'ler hakkında yanlış bilgidен çok, bilmedikleri konuların daha fazla olduğu söylenebilir. Ülkemizde yapılan farklı çalışmalarda da üniversite öğrencilerinin CTBH'ler konusunda çok fazla bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür.^[6,17] Avusturalya'da üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada, öğrencilerin cinsel temasla geçen hastalıkların isimleri, semptomları, medikal etkileri hakkında orta derecede bilgi sahibi olduğu görülmüştür.^[18] Aynı ülkede kırsal bölgelerde yaşayan gençler ile yapılan bir araştırmada, gençlerin HIV/AIDS hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olduğu, ancak diğer CTBH'ler hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı belirlenmiştir.^[19] Nijerya'da üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %92'sinin cinsel deneyimlerinin olduğu ve HIV/AIDS'in geçiş yolu ve semptomları hakkında yeterli bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir.^[20] Nijerya'da lise öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise öğrencilerin CTBH'ler hakkında oldukça iyi düzeyde bilgi sahibi olduğu görülmüştür.^[21] Aynı araştırmada CTBH'lere ilişkin bilgi kaynakları sorulduğunda, öğrencilerin %80.6'sı ilk sırada okulu göstermiştir. Benzer şekilde bu araştırmada da lise-lerde cinsel sağlık ile ilgili eğitim alan öğrencilerin CTBH'lere ilişkin bilgi düzeyleri, eğitim almayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulun-

muştur. Üniversitede cinsel sağlık ile ilgili bilgi alan öğrencilerin CTBH'lere ilişkin bilgi düzeyi, üniversitede bu konuda eğitim almayanlara göre yüksek olmakla birlikte, söz konusu fark istatistiksel olarak anlamlılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %50'si, "Belli bir zaman içerisinde yalnız bir cinsel yolla bulaşan hastalığa yakalanabilirsiniz." sorusunu doğru yanıtlayabilmiştir. Başka bir çalışmada, CTBH'ye yakalanan hastaların yaklaşık %60'ının en az bir hastalığa daha yakalanacaklarını düşündükleri görülmüştür.^[22]

Araştırmamızın bulguları, erkek öğrencilerin CTBH'ler konusunda kız öğrencilere göre daha fazla bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Ancak, bu konu ile ilgili yayınlarda farklı bulgulara rastlanmaktadır. Bazı araştırmalarda CTBH'ler konusunda kızların daha fazla bilgi sahibi olduğu bildirilirken,^[23,24] bazı araştırmalarda kızlar ve erkekler arasındaki bilgi farkının anlamlı olmadığı;^[17] bazılarında ise erkeklerin kızlara göre daha fazla bilgi sahibi olduğu^[6] bildirilmiştir. Bu farklılığın nedeni söz konusu çalışmaların farklı bölgelerdeki gençler üzerinde yapılmış olması olabilir. Bu nedenle, CTBH'lere ilişkin bilgi düzeyini değerlendiren araştırmaların daha geniş örneklem grubunu içerecek şekilde planlanması konunun netlik kazanmasına katkı sağlayabilir.

Yurt dışında yapılan bazı araştırmalar HIV bilgi düzeyi ile güvenli cinsel davranış arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir.^[25,26] Bu çalışmada ise, cinsel ilişki sırasında korunan gençlerin CTBH'ler ile ilgili bilgi düzeyinin, cinsel ilişki sırasında korunmayan gençlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bilgi düzeyinin yüksek olmasının korunma davranışını da beraberinde getirdiği söylenebilir.

Gençlerin, cinsel sağlıklarını koruyabilmek için gerekli bilgi ve becerilerden yoksun olması onların CTBH'lere yakalanma riskini artırmaktadır. Bu nedenle, konu ile ilgili önleyici çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Gençlerin doğru bilgiye kolay bir şekilde ulaşması sağlanabilir. Bunun için de üniversite kampüslerinde bilgilendirici çalışmaların artırılması ve danışma merkezlerinin yaygınlaştırılması önemlidir. Ergene ve ark.^[27] tarafından yapılan bir çalışmada, HIV/AIDS'i önlemeye yönelik olarak verilen akran eğitiminin üniversite öğrencilerinin tutum ve bilgi düzeylerinde artış sağladığı belirlenmiştir. Bu nedenle, üniversitelerde akran eğitim programlarının yaygınlaştırılması, öğrencilerin CTBH'ler konusunda bilgi düzeylerinin artmasına katkı sağlayabilir.

Ayrıca, cinsel sağlık ile ilgili derslerin müfredatta yer almasının öğrencilerin bilgilenmesini artırıcı bir faktör olabileceği düşünülmektedir. Ülkemizde yapılan pek çok çalışma, cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda en önemli bilgi kaynağının yazılı ve görsel medya olduğunu göstermektedir.^[6,28] Bu nedenle, gençlerin izledikleri radyo ve televizyon programlarında CTBH'lerden korunma yöntemlerine ilişkin bilgilendirme yapılmasının da önleyici bir işlevi olabileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Bulut A. Cinsel temasla bulaşan hastalıklarda görülen risk faktörleri ve davranış modelleri. In: Ağaçfidan A, Anğ Ö, editörler. Cinsel temasla bulaşan hastalıklar. İstanbul: Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti; Yayın No: 35. 1999. s. 53-61.
2. Centers for Disease Control and Prevention. Cases of HIV Infection and AIDS in the United States, 2003. HIV/AIDS Surveillance Report, Volume 15. Available from: <http://cdc.gov/hiv/topics/surveillance/resources/reports/2003report/default.htm>.
3. Serter D. Chlamydia trachomatis enfeksiyonlarında klinik belirtiler. In: Ağaçfidan A, Anğ Ö, editörler. Cinsel temasla bulaşan hastalıklar. İstanbul: Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti; Yayın No: 35. 1999. s. 117-24.
4. Nadeau D, Boyer R, Godin G, Manhès G, Fortin C, Duval B. Knowledge and attitude to sexually transmitted diseases and condoms in students and undergraduate students. Can J Public Health 1993;84:181-5. [Abstract]
5. Deniz Ü, Kurt M, Önder ÖR, Acuner AM. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konusundaki üniversite öğrencilerinin görüşleri. Türk HIV/AIDS Dergisi 2004;7:63-8.
6. Uzun E, Kişioğlu M. SDU Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Keçiözümlü Eğitim ve Araştırma Bölgesi Çalışmaları - Bir meslek yüksek okulunda okuyan öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgi durumları. SDÜ Tıp Fak Derg 2007;14:7-12.
7. Cok F, Giray LA, Ersever H. Turkish university students' sexual behaviour, knowledge, attitudes and perceptions of risk related to HIV/AIDS. Culture, Health & Sexuality 2001;3:81-99.
8. İçli G, Yalçın AN. Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri. Türk HIV/AIDS Dergisi 2002;5:24-9.
9. Ungan M, Yaman H. AIDS knowledge and educational needs of technical university students in Turkey. Patient Educ Couns 2003;51:163-7.
10. Ekuklu G, Tuğrul, H, Gül H, Eskiocak M, Saltık A. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgi-tutumları ve 1996'dan bu yana değişimi. Türk HIV/AIDS Dergisi 2004;7:138-48.
11. Wiersma W. Research methods in education: An introduction. 7th ed. Boston: Allyn & Bacon; 2000.

12. Alberta Health and Wellness and the Calgary Health Region. Studying STI: CALM: STI/HIV Lesson 1: STI/HIV Pre-test. Available from: http://www.teachingsexualhealth.ca/media/lessons/CALM_STDLess1.pdf.
 13. Brislin RW. Back-translation for cross-cultural research. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 1970;1:185-216.
 14. Coşkun ZE, Ertaş S, Yıldız G, Yıldırım N. Üniversite öğrencilerinde üreme sağlığı konularına yönelik algı, tutum ve riskli davranışlar. *Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2006;19(Ek-MaSCo 2006'da Sunulan Bildiriler):10.
 15. Yurdakul M, Çelik T, Güneyli H, Tokgöz E. Mersin Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgilerinin değerlendirilmesi. *Sağlık ve Toplum* 2005;15:106-11.
 16. Aras Ş, Orçın E, Özcan S, Şemin S. Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencilerinin cinsel bilgi, tutum ve davranış özellikleri. *Sağlık ve Toplum* 2004;14:78-87.
 17. Kaymak Y, Açıkeli CH, Göçgeldi E, Güleç M, Şimşek I. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgi düzeylerinin saptanması. *Türkiye Klinikleri Dermatoloji Dergisi* 2006;16:153-9.
 18. Minichiello V, Paxton S, Cowling V, Cross G, Savage J, Sculthorpe A. University students' knowledge of STDs: labels, symptoms and transmission. *Int J STD AIDS* 1996;7:353-8.
 19. Hillier L, Warr D, Haste B. Rural youth: HIV/STD knowledge levels and sources of information. *Aust J Rural Health* 1998;6:18-26.
 20. Harding AK, Anadu EC, Gray LA, Champeau DA. Nigerian university students' knowledge, perceptions, and behaviours about HIV/AIDS: are these students at risk? *J R Soc Promot Health* 1999;119:23-31.
 21. Obiechina NJ, Diwe K, Ikpeze OC. Knowledge, awareness and perception of sexually transmitted diseases (STDs) among Nigerian adolescent girls. *J Obstet Gynaecol* 2002;22:302-5.
 22. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar: Klasik hastalıklar (Çeviren: Seçkiner İ, Yeşilli Ç). In: *Campell Uroloji*. 8. baskı. (Anafarta MK, Yaman MÖ, çeviri editörleri) Ankara: Güneş Kitabevi. 2005. s. 671-87.
 23. Merakou K, Costopoulos C, Marcopoulou J, Kourea-Kremastinou J. Knowledge, attitudes and behaviour after 15 years of HIV/AIDS prevention in schools. *Eur J Public Health* 2002;12:90-3.
 24. Selvan MS, Ross MW, Kapadia AS, Mathai R, Hira S. Study of perceived norms, beliefs and intended sexual behaviour among higher secondary school students in India. *AIDS Care* 2001;13:779-88.
 25. Lewis JE, Malow RM, Ireland SJ. HIV/AIDS risk in heterosexual college students. A review of a decade of literature. *J Am Coll Health* 1997;45:147-58.
 26. Polacek GN, Hicks JA, Oswalt SB. 20 years later and still at risk: college students' knowledge, attitudes, and behaviors about HIV/AIDS. *Journal of Hispanic Higher Education* 2007;6:73-88.
 27. Ergene T, Çok F, Tümer A, Ünal S. A controlled-study of preventive effects of peer education and single-session lectures on HIV/AIDS knowledge and attitudes among university students in Turkey. *AIDS Educ Prev* 2005;17:268-78.
 28. Özdemir L, Ayvaz A, Poyraz Ö. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeyleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2003;25:10-4.
- Yazışma (Correspondence):** Diğdem M. Siyez. Mithatpaşa Cad., No: 718/17, 35280 Küçükalyalı, İzmir.
Tel: 0232 - 420 48 82 / 1611 e-posta: didem.siyez@deu.edu.tr